

4. Zaichenko, I. V. Pedahohika: navchalnyi posibnyk [Pedagogy]. URL: http://pidruchniki.com/13680802/pedagogika/profesiyni_vimogi_osobistosti_pedagoga [in Ukrainian]
5. Kabus, N. D. (2012). Doslidzhennia problemy formuvannia ustanovky na profesiino-tvorchyi samorozvytok studentiv – maibutnikh sotsialnykh pedahohiv [Research into the problem of forming an attitude towards professional and creative self-development of students – future social educators]. Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity. № 36. S. 199–204. [in Ukrainian]
6. Kolodnytska, O. D. (2012). Stymuliuvannia profesiinoho samorozvytku maibutnoho vchytelia humanitarnoho profilu zasobamy proektnykh tekhnolohii [Stimulating the professional self-development of a future humanities teacher using project technologies]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : Khmelnytskyi : B.v., 20 s. [in Ukrainian]
7. Kolomiets, A.M. (2011). Osoblyvosti profesiinoi pidhotovky vchytelia na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva [Peculiarities of professional teacher training at the current stage of society's development]. Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seria: Pedahohika i psykholohiia. Issue 33. pp. 83–86. [in Ukrainian]
8. Kolomiets A., Demchenko O., Zhovnych O., Kolesnik K. (). Znachennia hrupovoi diialnosti pid chas dytiachoho eksperymentuvannia [The value of group activity during children's experimentation]. Nauka i tekhnika sohodni. 2022. No 11(11). S. 138 –149. [in Ukrainian]
9. Kuzikova, S. B. (2011). Psykholohiia samorozvytku [Psychology of self-development]: navch. posib.; Sum. Derzh. ped. un-t im. A. S. Makarenka. Sumy : MakDen, 149 s. [in Ukrainian]
10. Lazarenko N. I. (2019). Profesiina pidhotovka vchyteliv u pedahohichnykh universytetakh Ukrainy v umovakh yevrointehratsii: monohrafiia [Professional training of teachers in pedagogical universities of Ukraine in the conditions of European integration: monograph]. Vinnytsia :TOV «Druk plus», 365 s. [in Ukrainian]
11. Osobystisno-profesiyni rozvytok maibutnoho vchytelia : monohrafiia [Personal and professional development of the future teacher: monograph] / O. V. Akimova, V. M. Haluziak [ta in.]. Vinnytsia : Nilan, 2014. 416 s.
12. Piekhot, O. M. (2003). Osvitni tekhnolohii [Educational technologies]: navch.-metod. posib. [O. M. Piekhot, A. Z. Kostenko, O. M. Liubarska ta in.]. K. : A.S.K., 255 s. [in Ukrainian]
13. Semychenko, V. A. (2010). Problema osobystisnoho rozvytku i samorozvytku u v konteksti neperervnoi profesiinoi osvity [The problem of personal development and self-development in the context of continuing professional education]. Pedahohika i psykholohiia. № 2. S. 46–57. [in Ukrainian]
14. Tykhonova, T. V. (2001). Pedahohichni umovy profesiinoho samorozvytku maibutnoho vchytelia informatyky [Pedagogical conditions for professional self-development of a future computer science teacher]: avtoref. dys... kand. ped. nauk. Instytut pedahohiky APN Ukrainy. K., 20 s. [in Ukrainian]
15. Shakhov V. I., Shakhov V. V. (2016). Osobystisni determinanty rozvytku profesiinoi samosvidomosti v studentskomu vitsi [Personal determinants of the development of professional self-awareness in student age]. Rozvytok profesiino vazhlyvykh yakosteï u maibutnikh uchyteliv : monohrafiia / Akimova O. V., Haluziak V. M. [ta in.]. Vinnytsia : TOV «Nilan–LTD», S. 217–230. [in Ukrainian]

УДК 378:371.132+37.032

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2024-79-39-44>

ВІТАЛІЙ ВОРОНЬКО

<https://orcid.org/0000-0003-1140-39843>
доктор технічних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної роботи
та міжнародних зв'язків,
Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова
вул. Чорноглазівська, 17, м. Харків

МАРІАННА МАРУСИНЕЦЬ

<https://orcid.org/0000-0001-7366-9328>
maruszinec.marianna@kmf.org.ua
кандидат філологічних наук, доцент,
старший науковий співробітник,
доцент кафедри історії та суспільних дисциплін,
старший дослідник Науково-дослідного центру
імені Тіводора Легоцькі Закарпатського
угорського інституту імені Ф. Ракоці ІІ,
площа Кошута, 6, м. Берегове

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У статті окреслено питання особливостей підготовки майбутніх учителів початкової школи до розвитку комунікативної компетентності здобувачів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу, акцентовано увагу на розкритті видів компетенцій, з поміж яких комунікативна є основою всіх компетенцій, як така, що дозволяє опановувати всі інші важливі для неї види діяльності, особливо вчителя; указано на методичний інструментарій, яким повинен володіти майбутній вчитель задля формування в здобувачів освіти конкретних предметних компетенцій на основі ступеня сформованості комунікативної компетентності.

Ключові слова: компетентність, комунікативна компетентність, майбутній вчитель початкових класів, компетентнісний підхід.

VITALII VORONKO

<https://orcid.org/0000-0003-1140-39843>
Doctor of Technical Sciences, Professor,
Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work
and International Relations,
Kharkiv National University of
Urban Management named after O.M. Beketov
17 Chornoglazivska St., Kharkiv

MARIANNA MARUSYNETS

<https://orcid.org/0000-0001-7366-9328>
maruszinec.marianna@kmf.org.ua
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Senior Researcher,
Associate Professor of the Department of History and
Social Disciplines,
Senior Researcher of the Scientific Research Center
named after Tivodor Legocki of the Transcarpathian
Hungarian Institute named after F. Rakoczi II,
Koszuta Square, 6, Berehove

IMPROVING THE TRAINING OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE

The article focuses on the issue of the peculiarities of training future primary school teachers to develop students' communicative competence on the basis of a competence-based approach. It is substantiated that the basis of all competencies should be communicative, which allows mastering all other important activities. Attention is focused on open types of competencies, through which communication is the basis of all competencies, which contributes to the mastery of other important activities, especially teaching; the methodological tools that a future teacher should have to form specific subject competencies in students according to the degree of formation of communicative competence are indicated.

Educational and social trends are identified, including the difficulty of defining the principles of education based on the competencies prescribed in educational programs. It is emphasized that it is advisable to focus future teachers on the development of students' communication, which is the basis for their successful learning, since each student must be competent (able) to apply competencies (social requirements, norms) in certain conditions of life. Therefore, the training of primary school teachers should be aimed at mastering the methods of teaching certain disciplines with a focus on the formation of specific subject competencies in students based on the degree of communication competence; mastery of the teaching algorithm: what we teach (subject competence) – why we teach (key competence) – how we teach (communication competence).

It is recommended that younger students use effective ways to develop communication skills, such as interaction with a quasi-persona (Persona-Dolls), storytelling (so-called unfinished stories), discussion and cultural events on popular socio-cultural topics.

Key words: competence, communicative competence, future primary school teacher, competence approach.

Тенденції розвитку сучасного суспільства виявляють його потребу у формуванні особистості, здатної гнучко соціалізуватись в умовах глобалізованих викликів, зумовлених цифровізацією. Підтвердженням цьому є потреби ринку щодо компетентних фахівців та професій, які забезпечуватимуть цей процес. Організація Економічного Співробітництва та Розвитку в рамках міжнародного проекту «Визначення та добір ключових компетентностей («Definition and Selection of Competencies») провела дослідження, яке дало можливість визнати 3-поміж компетентностей – комунікативну, як ключову, що забезпечує соціалізацію та досягнення успіху в тій чи іншій галузі, професії. Учасники проекту, до складу якого входили 12 країн світу, зауважили, що виклики останніх років (ковід, зовнішня і внутрішня міграції, війна) позначились на потребі комунікативної компетентності в житті сучасної людини та недостатнім рівнем сформованості її у фахівців, педагогічних працівників, зокрема, вчителів.

Окреслена проблема актуалізує необхідність звернення до перегляду наукових підходів щодо підготовки вчителів початкової школи до розвитку комунікативної компетентності здобувачів.

Метою статті є з'ясування особливостей підготовки майбутніх учителів початкової школи до розвитку комунікативної компетентності здобувачів середньої освіти на засадах компетентнісного підходу.

Мета статті конкретизується в завданнях: визначенні конкретних ключових компетенцій, що мають бути сформовані в молодших школярів; деталізації змісту означених компетенцій в умовах широкої комунікації школярів; виокремленні основних проблем у підготовці вчителів початкових класів до розвитку комунікативної компетентності здобувачів освіти.

Учені доводять, що динамічність сучасного життя істотно впливає на підходи до організації освітнього процесу в усіх провідних країнах світу. Вимоги до сучасної людини виокремлюють необхідність її активності у вирішенні конкретних проблем життєдіяльності, здатності орієнтуватись в інформаційному просторі, здійснювати ефективну комунікацію (а також в умовах мультикультурного простору). Усе це актуалізує потребу перегляду підходів до освіти покоління теперішнього й майбутнього.

В аспекті загальноєвропейського суспільного розвитку проблема формування в людини компетентностей, необхідних для життя, обумовлена рівнем її придатності вирішувати життєві

проблеми. Європейським парламентом було оприлюднено рекомендації щодо визначення ключових компетенцій, які дозволятимуть дорослій людині відчувати себе соціальною одиницею, продуктивно взаємодіяти з іншими суб'єктами взаємодії [8]. А саме:

- *комунікації рідною мовою* (Communication in the mother tongue), що є необхідною умовою для забезпечення повної участі особистості в суспільстві;
- *комунікації іноземною мовою* (Communication in foreign languages), що дозволяє розуміти, висловлювати й інтерпретувати мовлення іноземною мовою відповідно до соціальних контекстів;
- *математична компетенція та базова компетенція в науці й технології* (Mathematical competence and basic competences in science and technology), яка виявляється в здатності використовувати різні обчислення для вирішення низки проблем повсякденного життя; готовність використовувати знання для формулювання висновків на основі фактів; користуватись певним приладдям, що забезпечує комфортність життєдіяльності;
- *цифрова (інформаційна) компетенція* (Digital competence), що виявляється в здатності використовувати різні види комп'ютерних програм для роботи з інформацією, текстами, мультимедійними базами, організації спілкування тощо;
- *уміння вчитись* (Learning to learn), яка виявляється в усвідомленні та використанні можливостей саморозвитку, визначенні цілей та стратегій якісного самоперетворення, а відповідно – способів навчання;
- *міжособистісна, міжкультурна й соціальна компетенція, громадянська компетенція* (Social and civic competences), яка має здатність до ефективної соціальної реалізації, сформованості вмінь вирішувати конфлікти, активності виявлення громадянської позиції. Ця компетентність обумовлюється розумінням індивіда про те, яким чином він може забезпечити собі фізичне та психічне здоров'я, сформованістю уявлень про моральні й соціальні норми життєдіяльності, уміннями знаходити баланс між особистим життям та професійною діяльністю, а також здатністю критично мислити й дотримуватись норм закону в забезпеченні прав людини, толерантності щодо ціннісних позицій особистості;
- *компетенція підприємництва* (Sense of initiative and entrepreneurship), що стосується здатності індивіда перетворювати ідеї в дії. Дана компетенція обумовлюється сформованістю умінь людини планувати, організовувати діяльність, керувати її розвитком, аналізувати та прогнозувати результати, оцінювати ризики й власні ресурси, працювати в команді й виявляти лідерські якості, а також умотивованість, наполегливість у досягненні цілей;
- *компетенція самовиявлення* (Cultural awareness and expression), яка полягає в розумінні важливості творчого виявлення ідей, досвіду, емоцій. Базовими знаннями відповідно до цієї компетенції є знання в галузі світових класичних творів мистецтва, основних культурних надбань цивілізації, сучасних тенденцій культури. Рівень сформованості зазначеної компетенції виявляється в здатності особистості співвідносити власні творчі здібності із можливістю їх виявлення на певному рівні, відчутті ідентичності відповідно до певного культурного суспільства, естетичному смаку [2; 4; 5; 6].

Авторами зазначеного документу представлено визначення поняття «компетенція» як сукупність знань, умінь, навичок, що відповідають певному [6; 8]. Уважаємо цілком прийнятним таке розуміння цього концепту, відповідно до якого компетентністю вважаємо рівень сформованості в людини певного набору компетенцій.

Наголошено, що основою всіх компетенцій має стати комунікативна, яка дозволяє опановувати всі інші важливі для неї види діяльності. Означену тезу підтверджуємо низкою наукових досліджень, де комунікативна компетенція визначається як умова подальшого розвитку й реалізації людини в усіх можливих галузях життєдіяльності. Так, у праці Т. Аношкової йдеться про формування глобальних компетенцій у майбутніх фахівців, які автор визначає засадничими для формування конкурентоспроможності в умовах глобалізації, зокрема, про *діяльнісні* (action dimension), які виявляються в здатності спілкування з носіями іноземних мов; *етичні* (ethical dimension), що розвивають позитивне ставлення до культурного різноманіття, визнання глобальних людських цінностей, повагу до унікальності кожного народу [1]. Сформованість зазначених компетенцій, на думку автора, дозволить особистості реалізовуватись у комунікативному просторі будь-якої країни, оскільки вона буде підготовленою до толерантності сприйняття відмінностей у цінностях та поведінці представників інших культур, що дозволить знаходити власні перспективи у процесі самореалізації.

Цінність комунікативної компетентності особистості, як результату освіти, доведено досвідом зарубіжних науковців. Так, у праці М. Mulder, Т. Weigel, К. Collins [9] представлено реалізацію компетентнісного підходу в освітніх системах Великобританії, Франції, Німеччини. При цьому інтерес до зазначеної загальної проблеми обумовлений низкою конкретних проблем, пов'язаних із освітніми та суспільними тенденціями: складність визначення принципів освіти, заснованих на компетентнісному підході, визначених у навчальних програмах; недостатня оцінка організації

освіти, заснованої на компетенціях; проблеми в галузі оцінювання рівня компетентності фахівця, що порушує проблему недосконалості підходів до найму працівників. Автори дослідження компетентнісного підходу в підготовці вчителів у Швеції орієнтуються на документ «Об'єднання основних компетенцій як необхідний елемент робочої програми» (OECD) і зазначають, що ключовими компетенціями, необхідними фахівцю XXI століття, є критичне мислення, комунікативність, взаємодія та креативність. При цьому автори зазначають, що компетенція – це більше, ніж сформовані знання та навички. Як приклад, компетенція ефективного спілкування, що ґрунтується на знанні мови, практичних навичок ІТ та вмінні вибудовувати відносини з суб'єктами спілкування [2; 6; 7].

Основною реалізації компетентнісного підходу в підготовці майбутніх вчителів початкової школи є комунікативні компетенції студентів, які мають бути розвинені на рівні, необхідному для ефективного вирішення всіх навчально-професійних завдань. Крім того, майбутніх учителів маємо орієнтувати, що саме розвиток комунікації здобувачів є основою їхнього успішного навчання. Таким чином, комунікативна компетентність, а, відповідно, і процес формування комунікативної компетенції, стають орієнтиром як для особистого самовдосконалення студента педагогічного, філологічного вишу, так і для цілеспрямованої роботи з молодшими школярами [2; 6].

Майбутні вчителі мають усвідомлювати, що здобувач середньої освіти має бути компетентним (здатним) застосовувати компетенції (суспільні вимоги, норми) в певних умовах життєдіяльності. Тож, усвідомлення змісту комунікативної компетентності відповідно до норм вікового розвитку дитини молодшого шкільного віку й програм навчальних дисциплін стає ключовим завданням для програм підготовки вчителя початкової школи.

Зауважуємо, що важливим для осучаснення підготовки вчителя початкових класів є опанування студентами методик викладання окремих дисциплін з виокремленням та актуалізацією уваги на формуванні в здобувачів конкретних предметних компетенцій на основі ступеню сформованості комунікативної компетентності. Майбутні вчителі мають чітко володіти алгоритмом навчання учнів початкових класів: чого навчаємо (предметна компетенція) – для чого навчаємо (ключова компетенція) – яким способом навчаємо (комунікативна компетенція).

Для прикладу, на уроках предмету «Я пізнаю світ», який є улюбленим для них, вивчають рідний край, мандрують європейськими країнами, вивчають хімічні елементи та виготовляють різні вироби. Якщо метою одного із занять визначити формування умінь вибору способів здоров'язбереження (вибір одягу, взуття, пріоритети у харчуванні) залежно від можливості переїзду сім'ї в певну кліматичну зону – і все це дати на достатньому рівні усвідомлення дитини, мотивація учнів щодо навчання значно посилиться [2,5,9].

Прикладом такого навчання в початковій школі є моделі, представлені у дослідженні Н. Козакової. Зокрема, автор презентує формування ключових компетенцій у процесі використання практико орієнтованих завдань [4]. Погоджуючись із дослідницею, наведемо власні приклади формування конкретних ключових компетенцій: «математичної» – обчислити об'єм, масу реальних об'єктів, які є важливими в життєдіяльності (визначити площу квартири для обчислення рахунку за опалення); «комунікативної» – скласти повідомлення за визначеною темою, яка стосується пояснення власного вчинку, прохання та його аргументації тощо[4].

Однак зауважуємо, що більша частина ключових компетенцій формується не на конкретних уроках, а через застосування міжпредметних зв'язків. Звісно, що комунікативна компетенція актуалізується не лише на уроках мови та читання, але й у процесі збудження здобувача до пояснення, аргументації власних досягнень у всіх видах освітньо-виховної діяльності. Культурна, громадянська компетенції та компетенція самовиявлення є наскрізними для формування в дитини уявлень про навколишній світ, суспільні та культурні цінності, а компетенція самовиявлення при цьому ще й дозволяє виявляти власні емоції, почуття й здібності через дитячу творчість, яка актуалізується на уроках мистецько-прикладного циклу та в позакласних виховних заходах.

Зважаючи на це, вважаємо за необхідне спрямовувати студентів педагогічних та філологічних факультетів до розроблення інтеграційних тематичних заходів, які сприятимуть формуванню у школярів зазначених ключових компетенцій.

Ще однією цікавою для компетентнісного навчання ідеєю вважаємо навчання через проблемні ситуації (кейси). Зауважуючи на тому, що case-study більшою мірою запроваджується у вищій школі, представляємо можливим розробляти до конкретних тем (поурочних або виховних) банк ситуацій, вирішення яких сприятиме розвитку в дітей конкретних компетенцій. Крім того, важливим є орієнтація на ігрові форми діяльності, через які може вирішуватись конкретна проблема. Для молодших школярів дієвим способом розвитку комунікативних умінь є взаємодія з квазіперсоною, що уособлює певну категорію особистості – лялькою Доллі (Persona-Dolls), яку використовують для вирішення певної моральної проблеми, побічно виконуючи функцію розвитку мовлення.

Переважною більшістю способів реалізації переконання в педагогічній діяльності є вплив на свідомість здобувача через комунікацію з ним, що здійснюється в діалогічних формах: бесіди,

дискусії тощо. Однак застосування монологу також може бути актуальним у переконувальній стратегії педагогічного впливу. Для того, щоб монолог набув функції переконання, потрібно організувати його особистісну значущість для конкретного вихованця/учня або цілого учнівського колективу. Важливою рисою монологу-переконання є його емоційна спрямованість щодо актуалізації конкретного почуття дитини, яке маємо розвинути задля збагачення її емпатії в суспільній комунікації. Одним із ефективних прийомів педагогічного переконання, що здійснюється у формі монологу, є *storytelling* (*story* – розповідь, історія; *tell* – розповідати; *Storytelling* – розповідання історій) – ефективний метод донесення інформації шляхом розповіді зворушливих, повчальних і / або смішних історій [3]. Від класичної розповіді *storytelling* відрізняється тим, що історія представляється від імені промовця, тобто учні ідентифікують саме цю розповідь із саме цим героєм.

Ефективність використання *storytelling* у підготовці фахівців ґрунтується на психологічній закономірності: історії незрівнянно кращі, ніж накази, правила чи директиви, й легко асоціюються з особистим досвідом особи, від імені якої ведеться розповідь. Тут варто зауважити, що особою може бути не лише реальна людина, а й персоналізована особа, наприклад, для дітей старшого дошкільного й молодшого шкільного віку ефективним видається використання ляльок-персон (*Persona-Dolls*) [10]. Для кожної ляльки створюють її особисту індивідуальність (ідентичність), закріплюють за нею певну історію життя, наділяють особистісними рисами, родиною й культурним походженням, уподобаннями, страхами та здібностями. Лялька «приходить» у гості до дітей у групу, коли вони збираються в колі для спільної розмови, і вихователь розповідає їм про щасливі й не дуже радісні ситуації, які з нею сталися, частіше за все це історії, які допомагають організувати розмову з дітьми про складні питання розмаїття та інклюзії: фізичні особливості (особливості зовнішності); особливості навчання; проблеми внутрішньо переміщених дітей; гендер; особливості культури й віросповідання; приналежність до певного соціального прошарку тощо. Учитель може використовувати історії на основі реальних випадків, які відбувалися в закладі чи про які розповіли батьки або ж сюжети, у яких описують сильні емоції (наприклад, коли йдеться про конфлікти між дітьми, які не можуть поділити іграшки, або про виключення з гри).

У молодшому та середньому шкільному віці *storytelling* активно використовують на уроках розвитку мовлення. Педагогам, які працюють із дітьми цієї вікової категорії потрібно враховувати, що переважання сформованого кліпового мислення, а отже, здатності краще сприймати історію, аніж опис, розповідь або міркування. Особливістю *storytelling* у цей період розвитку дитини є застосування так званих незакінчених історій, коли початок розповіді представлено вчителем, а закінчення має придумати здобувач. Такий метод дозволяє розвивати учнівську фантазію, мовлення й креативність [1].

Ще однією функцією, обумовленою комунікативною компетентністю людини, є формування вміння правильної інтерпретації поведінки співрозмовника на основі знань особливостей його культури, формування основ впевненої поведінки в мовному середовищі, що досягається через створення для молодших школярів навчальних ситуацій успіху. Тут маємо зауважити, що фіксація уваги на тому, що вдалось дитині в певній комунікативній ситуації (тебе зрозуміли, з тобою погодились, ти зміг активізувати інших до якихось дій) має стати традицією кожного уроку в молодшій школі. Саме в такий спосіб у подальшому житті дитина досягатиме цілей широкої комунікації в дорослому житті: залученні до різних активностей, які ґрунтуються на комунікації: дискусійних заходів на популярні соціокультурні теми, культурних: перегляд відеофайлів (блогерських *youtub*-каналів, фільмів) із подальшим обговоренням та інших.

Водночас варто зауважити, що для розвитку комунікативних умінь молодших школярів негативну роль може набувати надмірна рефлексія щодо їхнього комунікативного рівня (фіксація на помилках, вадах мовлення, на тому, що тебе не зрозуміли), наслідком чого стає страх зробити помилку, відмова від усної відповіді тощо. Як результат – усвідомлення власної недосконалості, порівняно із іншими дітьми.

Отже, комунікативна компетентність є основою формування інших ключових компетенцій (математичної, цифрової, уміння вчитись, міжособистісної, соціальної, підприємницької та компетенції самовиявлення), що мають бути сформовані в молодших школярів. У підготовці вчителів початкових класів до формування комунікативної компетентності молодших школярів варто зосередити увагу на методиках компетентісного викладання окремих дисциплін на основі комунікативного підходу; актуалізації комунікативної компетенції у процесі збудження здобувача до пояснення, аргументації власних досягнень у всіх видах освітньо-виховної діяльності; реалізації комунікативно-ігрової діяльності із залученням квазіперсони (ляльки Доллі); із застосуванням технології *storytelling*; створення навчальних ситуацій комунікативного успіху разом із зменшенням рефлексії комунікативних невдач.

Література

1. Anoshkova T.A. Implementation of global competency in higher education. *Advanced Education*. 2015. Vol. 3. P. 4–8.
2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* : [кол. моногр. / за заг. ред. О.В. Овчарук]. Київ : К.І.С., 2004. С. 47–52. .
3. Бондаренко Н. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання [Електронний ресурс]. URL : <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/176194/175995>
4. Козакова Н. Б. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні молодших школярів [Електронний ресурс]. URL : http://osvita.ua/school/lessons_summary_technology/31210
5. Соф'янц Е. Зміст та структура професійної компетентності педагогічних кадрів. *Післядипломна освіта в Україні*. 2004. № 1. С. 64–70.
6. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* : [кол. моногр. за заг. ред. О.В. Овчарук]. Київ : К.І.С., 2004. С. 64–70.
7. Arnet-Clark I., Smeets-Cowan R., Kühnis J. Competences in Teacher Education at Schwyz University of Teacher Education (HHSZ), and the Swiss Education Policy [Електронний ресурс]. *Pädagogische Hochschule Schwyz*. 2015. P. 88–100. URL : <http://www.phsz.ch>
8. Recommendation of the European Parliament and of the Council on key competences for lifelong learning. *Commission of the European Communities*. Brussels, 10.11.2005.
9. European Indicator of Language Competence [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/wwdnwt>
10. Mulder M., Weigel T., Collins K. The concept of competence in the development of vocational education and training in selected EU member states: a critical analysis. *Journal of Vocational Education and Training*. 2007. Vol. 59, Issue 1. Pp. 67–88.

References

1. Anoshkova T.A. Implementation of global competency in higher education. *Advanced Education*. 2015. Vol. 3. P. 4–8.
2. Bibik N.M. *Kompetentnisnyi pidkhid: refleksyivnyi analiz zastosuvannia* [Competence-based approach: a reflective analysis of its application]. *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektivy*: [kol. monogr. / N.M. Bibik, L.S. Vashchenko, O.I. Lokshyna ta in.; za zag. red. O.V. Ovcharuk]. Kyiv : K.I.S., 2004. S. 47–52.
3. Bondarenko N. *Storytelling yak komunikatsiyni trend i vsepredmetnyi metod navchannia* [Storytelling as a communication trend and a cross-curricular teaching method] [Elektronnyi resurs]. URL : <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/176194/175995>
4. Kozakova N.B. *Realizatsiia kompetentnisnoho pidkhodu v navchanni molodshykh shkoliariv* [Implementation of a competence-based approach in teaching younger pupils] [Elektronnyi resurs]. URL : http://osvita.ua/school/lessons_summary_technology/31210
5. Sofiants E. *Zmist ta struktura profesiinoi kompetentnosti pedahohichnykh kadrov* [The content and structure of professional competence of teaching staff]. *Pisladyplom. osvita v Ukraini*. 2004. № 1. S. 64–70.
6. Pometun O.I. *Dyskusiia ukrainskykh pedahohiv navkolo pytan zaprovadzhennia kompetentnisnoho pidkhodu v ukrainskii osviti* [The discussion of Ukrainian educators on the introduction of a competence-based approach in Ukrainian education]. *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektivy*: [kol. monogr. / N.M. Bibik, L.S. Vashchenko, O.I. Lokshyna ta in.; za zag. red. O.V. Ovcharuk]. Kyiv : K.I.S., 2004. S. 64–70.
7. Arnet-Clark I., Smeets-Cowan R., Kühnis J. Competences in Teacher Education at Schwyz University of Teacher Education (HHSZ), and the Swiss Education Policy [Elektronnyi resurs]. *Pädagogische Hochschule Schwyz*. 2015. P. 88–100. Rezhym dostupu: <http://www.phsz.ch>
8. Recommendation of the European Parliament and of the Council on key competences for lifelong learning. *Commission of the European Communities*. Brussels, 10.11.2005.
9. European Indicator of Language Competence [Elektronnyi resurs]. URL : <http://surl.li/wwdnwt>
10. Mulder M., Weigel T., Collins K. The concept of competence in the development of vocational education and training in selected EU member states: a critical analysis. *Journal of Vocational Education and Training*. 2007. Vol. 59, Issue 1. Pp. 67–88.